

НАРЕДБА № 4 ОТ 7 ЯНУАРИ 2010 Г. ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯТА "ОРГАНИЗАТОР ПО ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА АВТОМОБИЛНИЯ ТРАНСПОРТ"

В сила от 16.02.2010 г.

Издадена от Министерството на образованието, младежта и науката

Обн. ДВ. бр.13 от 16 Февруари 2010г.

Раздел I. Общи положения

Чл. 1. С тази наредба се определя Държавното образователно изискване (ДОИ) за придобиването на квалификация по професията 840070 "Организатор по експлоатация на автомобилния транспорт" от област на образование "Транспорт" и професионално направление "Транспортни услуги" съгласно Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение.

Чл. 2. Държавното образователно изискване за придобиването на квалификация по професията 840070 "Организатор по експлоатация на автомобилния транспорт" съгласно приложението определя изискванията за придобиването на трета степен на професионална квалификация за специалност 8400701 "Експлоатация на автомобилния транспорт".

Чл. 3. (1) Въз основа на ДОИ по чл. 1 и рамковите програми по чл. 10, ал. 3 от Закона за професионалното образование и обучение се разработват учебен план и учебни програми за обучението по специалността по чл. 2.

(2) Документацията по ал. 1 за професионално образование се разработва от Министерството на образованието, младежта и науката, а за професионално обучение - от обучаващата институция.

Раздел II. Съдържание на Държавното образователно изискване

Чл. 4. (1) С ДОИ по чл. 1 се определя равнището на задължителната професионална подготовка в края на обучението по професията, което гарантира на обучаемия възможност за упражняване на професията 840070 "Организатор по експлоатация на автомобилния транспорт".

(2) Държавното образователно изискване за придобиването на квалификация по професията "Организатор по експлоатация на автомобилния транспорт" определя общата, отрасловата и специфичната задължителна професионална подготовка за професията, както и задължителната чуждозикова подготовка по професията и избираемата подготовка.

(3) Съдържанието на всеки вид задължителна професионална подготовка по ал. 2 включва:

1. необходимите професионални компетенции (знания, умения и професионално-личностни качества);

2. тематичните области, от които се формира съдържанието на учебните предмети/модули.

Чл. 5. С ДОИ по чл. 1 се определят и входящото минимално образователно равнище, профилът на професията, целите на обучението, оценяването по време и при

завършване на обучението, удостоверяването на придобитата професионална квалификация, необходимата материална база.

Заклучителни разпоредби

§ 1. Тази наредба се издава на основание чл. 17, т. 3 във връзка с чл. 16, т. 7 от Закона за народната просвета.

§ 2. Наредбата влиза в сила от деня на обнародването ѝ в "Държавен вестник".

Приложение към чл. 2

Държавно образователно изискване за придобиване на квалификация по професията "Организатор по експлоатация на автомобилния транспорт"

Професионално направление:		
840	Транспортни услуги	
Наименование на професията:		
840070	Организатор по експлоатация на автомобилния транспорт	
Специалност:	Степен на професионална квалификация	
8400701	Експлоатация на автомобилния транспорт	Трета

1. Входни характеристики

1.1. Изисквания за входящо минимално образователно равнище за ученици и за лица, навършили 16 години

За придобиване на трета степен на професионална квалификация по професията "Организатор по експлоатация на автомобилния транспорт" от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 ЗПОО (утвърден от министъра на образованието и науката със Заповед № РД-09-413 от 12.05.2003 г., изм. и доп. със Заповед № РД-09-04 от 08.01.2004 г., Заповед № РД-09-34 от 22.01.2004 г., Заповед № РД-09-255 от 09.04.2004 г., Заповед № РД-09-274 от 18.02.2005 г., Заповед № РД-09-1690 от 29.09.2006 г., Заповед № РД-09-828 от 29.06.2007 г., Заповед № РД-09-1891 от 30.11.2007 г., Заповед № РД-09-298 от 19.02.2009 г., Заповед № РД-09-1803 от 29.10.2009 г.) входящото минимално образователно равнище за ученици е завършен седми клас или завършено основно образование.

За придобиване на трета степен на професионална квалификация по професията "Организатор по експлоатация на автомобилния транспорт" входящото минимално образователно равнище за лица, навършили 16 години, е завършено основно образование.

1.2. Изисквания към здравословното състояние на кандидатите за обучение

Здравословното състояние на кандидата се удостоверява с медицинско свидетелство, доказващо, че професията "Организатор по експлоатация на автомобилния транспорт", по която желае да се обучава, не му е противопоказна.

2. Профил на професията

2.1. Дейности, предмети и средства на труда и професионални компетенции:

Основните характеристики на профила на професията са представени в таблица 1.

Таблица 1

Описание на трудовите дейности (задачи)	Предмети и средства на труда	Професионални компетенции		
		знания за:	умения за:	професионално-личностни качества
1	2	3	4	5
Специалност: 8400701 "Експлоатация на автомобилния транспорт"				
1. Да използва техническа, технологична и икономическа документация - наредби, правилници, инструкции, закони, каталози и др.	компютър и софтуерни продукти; офис техника; материали, средства и специализирана литература на чужд език; касов апарат; формуляри, книжни образци, фактури, бланки и др.; нормативни документи; статистически, финансови, планови, отчетни и счетоводни	основни конструкционни материали - приложения, маркиране и обработването им; основни експлоатационни материали и работни флуиди - приложение, свойства, съхранение и транспортиране, преработка, рециклиране или унищожаването им; методи на изобразяване на машинни детайли, скици и чертежи	разчитане на технологични схеми и карти, технически чертежи, каталози, инструкции и друга специфична техническа документация; обработване на първична отчетна документация по експлоатацията на автомобилите; изготвяне на графици, наряди, инструкции за работа; наблюдение, регистрация, отчет и контрол на промените в отчетните	отговорност; изпълнителност; стриктност; психическа устойчивост; съобразителност; дисциплинираност; сръчност и прецизност; инициативност; способност за вземане на самостоятелни решения; самоконтрол и упражняване на контрол

<p>документи;</p> <p>кодекси, устави, споразумения, договори, директиви, спогодби; Закон за автомобилните превози,</p> <p>Закон за пътищата,</p> <p>Закон за движението по пътищата (ЗДП);</p> <p>номенклатури на използваните материали; Справочник на товарите, Транспортен енциклопедичен речник;</p> <p>нормативни документи, уреждащи взаимоотношенията при превоз на товари и пътници;</p> <p>Наредба № 2 от 2001 г. на министъра на регионалното развитие и благоустройството за</p>	<p>на несложни детайли, разчитане на сборни чертежи;</p> <p>основни видове двигатели с вътрешно горене (ДВГ);</p> <p>понятия и принципи в термодинамиката;</p> <p>основни механизми и системи и предназначението им;</p> <p>техника и технологии на транспортно-манипулационни процеси;</p> <p>изчисляване на технико-икономически показатели, събиране и групиране на икономическа информация;</p> <p>документиране на стопанската дейност и осигуряване на контрол при съхранение и опазване на</p>	<p>стопански обекти;</p> <p>работа с информационни системи при намиране, регистриране и съхраняване на информация; работа и изготвяне на документи:</p> <p>удостоверение за професионална компетентност за международен автомобилен превоз, удостоверение за годност на превозните средства,</p> <p>протокол за преглед за транспортна годност, разрешително за превози;</p> <p>работа с документи по издаване лицензии и молби относно превози на пътници и товари;</p> <p>правилен подбор и прилагане на инструкциите по безопасност на движението при превози на пътници и товари</p>	<p>върху дейността на други хора</p>
---	---	--	--------------------------------------

сигнализация на пътищата с пътна маркировка (ДВ, бр. 13 от 2001 г.);
Наредба № 11 от 2002 г. на министъра на транспорта и съобщенията за международен автомобилен превоз на пътници и товари (ДВ, бр. 108 от 2002 г.);
техническа документация на автомобила, типови технологични карти за обслужване и ремонт на автомобила;
работни и сборни машинни чертежи на детайли и възли;
Наредба № 11 от 2001 г. на министъра на регионалното развитие и благоустройството за движение на извънгабаритни и/или тежки пътни превозни средства (ДВ, бр. 65 от 2001 г.);
Наредба № 12 от 2007 г. на министъра на транспорта и председателя на Държавната агенция за метрологичен и технически надзор за изискванията за задължителна употреба на контролните уреди за регистриране на данните за движението на автомобилите и работата на екипажите, както и функционалните и техническите

имуществото на предприятието;
международен регламентационен режим за превози: митнически процедури, режими за труд и почивка на екипажите, дигитални тахографи и др.;
изисквания за оформяне на документи за превози, транспортни средства и водачи;
ред и условия за утвърждаване на транспортни схеми за осъществяване на обществени превози на пътници с автобуси, леки автомобили и превози на товари;
ред и условия за издаване на свидетелства за управление на МПС, отчет на водачи;
изисквания към специалната подготовка и личностните качества на водачите на МПС по смисъла на чл. 150а от Закона за движението по пътищата

изисквания към тях (ДВ, бр. 6 от 2007 г.);

Наредба № 12 на министъра на труда и социалната политика и министъра на транспорта и съобщенията за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд при работа с автомобили (ДВ, бр. 6 от 2005 г.);

Наредба № 13 от 2004 г. на министъра на транспорта и съобщенията за изискванията за задължителната употреба на устройства за ограничаване на скоростта, монтирани в МПС (ДВ, бр. 51 от 2004 г.);

Наредба № 17 от 2001 г. на министъра на регионалното развитие и благоустройството за регулиране на движението по пътищата със светлинни сигнали (ДВ, бр. 72 от 2001 г.);

Наредба № 18 от 2001 г. на министъра на регионалното развитие и благоустройството за сигнализация по пътищата с пътни знаци (ДВ, бр. 73 от 2001 г.);

Наредба № 32 от 1999 г. на министъра на транспорта за

периодичните прегледи за проверка на техническата изправност на пътните превозни средства (ДВ, бр. 74 от 1999 г.); Наредба № 33 от 1999 г. на министъра на транспорта за обществен превоз на пътници и товари на територията на Република България (ДВ, бр. 101 от 1999 г.); Наредба № 36 от 2006 г. на министъра на транспорта за изискванията за психологическа годност и условията и реда за провеждане на психологическите изследвания на кандидати за придобиване на правоспособност за управление на МПС, на водачи на МПС и на председатели на изпитни комисии (ДВ, бр. 46 от 2006 г.); Наредба № 39 от 2004 г. на министъра на транспорта и съобщенията за изискванията към водачите на МПС от различни категории и подкатегории (ДВ, бр. 17 от 2004 г.); Наредба № 40 от 2004 г. на министъра на транспорта и съобщенията, министъра на вътрешните работи и министъра

на околната среда и водите за условията и реда за извършване на автомобилен превоз на опасни товари (ДВ, бр. 15 от 2004 г.);
Наредба № 41 от 2008 г. на министъра на транспорта за условията и реда за провеждане на обучение на водачите на автомобили за превоз на пътници и товари и за условията и реда за провеждане на изпитите за придобиване на начална квалификация (ДВ, бр. 73 от 2008 г.);
Наредба № 53 от 2003 г. на министъра на транспорта и съобщенията за комбиниран превоз на товари (ДВ, бр. 18 от 2003 г.);
Наредба № Н-8 от 2008 г. на министъра на транспорта за условията и реда за извършване на превоз на пътници и товари за собствена сметка (ДВ, бр. 63 от 2008 г.);
Наредба № I-45 от 2000 г. на министъра на вътрешните работи за регистрацията и отчета на моторните превозни средства и на ремаркетата, теглени от тях

(ДВ, бр. 31 от 2000 г.);
Наредба от 2004 г., приета с
ПМС
№ 57 от 2004 г., за условията и
реда за събиране на винетни
такси за платено ползване на
определени републикански
пътища за определен срок (ДВ,
бр. 24 от 2004 г.);
Регламент № 561 от 2006 г. на
Европейския парламент и на
Съвета за хармонизиране на
някои разпоредби от социалното
законодателство, свързани с
автомобилния транспорт, за
изменение на регламенти №
3821/85 и № 2135/98 на Съвета и
за отмяна на Регламент №
3820/85 на Съвета;
Митническа конвенция относно
международния превоз на стоки
под прикритието на карнети
ТИР,
Европейска спогодба за
международен превоз на опасни
товари по шосе (ADR); Спогодба
за приемане на еднакви
предписания за периодичните
технически прегледи на пътните
превозни средства и за
взаимното признаване на тези
прегледи; Европейска спогодба

	за работа на екипажите на превозните средства, извършващи международни автомобилни превози и др.			
2. Да организира монтаж-демонтажни операции и ремонт на детайли, възли и агрегати на автотранспортна техника.	<p>приспособления и инструменти за извършване на дейности по монтиране и демонтиране;</p> <p>комплексни, универсални и специализирани инструменти за монтаж и демонтаж при ремонт и техническо обслужване (отвертки, гаечни ключове, динамометри, универсални и специални клещи и др.).</p>	<p>основни видове двигатели с вътрешно горене (ДВГ);</p> <p>понятия и принципи в термодинамиката;</p> <p>основни механизми и системи и предназначението им;</p> <p>предназначение, устройство и действие на различни видове горивни, охладителни и мазилни системи в ДВГ;</p> <p>предназначение, устройство и действие на запалителни системи - електромеханична и електростартерна;</p> <p>предназначение, устройство и действие на механизмите за силово</p>	<p>спазване на технологичната последователност и на технологията</p> <p>за извършване на демонтажно-монтажни операции;</p> <p>работа за привеждане в изправно техническо състояние на агрегатите, системите и възлите в автомобилите;</p> <p>спазване на технологичната последователност и технологията за извършване на видовете техническо обслужване.</p>	<p>физическа издръжливост и работоспособност;</p> <p>адекватност на действията в конкретна ситуация;</p> <p>бърза и точна преценка и реакция;</p> <p>отговорност;</p> <p>изпълнителност;</p> <p>стриктност;</p> <p>самоконтрол и упражняване на контрол върху дейността на други хора.</p>

предаване в автотранспортната техника;
предназначение, устройство, действие, видове и изисквания към ходовата част, кабината, каросерията, преден и заден мост, окачване, рама, колела и гуми;
предназначение, устройство, действие, видове и изисквания към спирачната и кормилната система за управление;
предназначение, устройство, действие, видове източници на ток, електрообзавеждане и електрооборудване на автомобила;
технологична последователност и технология за извършване на демонтажно-монтажни операции, както и последици от неспазването им;
отговорности, свързани с осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд;
техничко-икономически показатели за ефективна работа и норми за отклонение;
методи за диагностика и поддържане на техническо изправно състояние на автотранспортна техника;
техничко-експлоатационни показатели, норми и стандарти за

		оценяване качеството на обслужващата и ремонтната дейност.		
3. Да участва в планирането, да организира дейностите по безопасна експлоатация на автотранспортната техника.	<p>компютър и софтуерни продукти;</p> <p>офис техника;</p> <p>материали, средства и специализирана литература на чужд език;</p> <p>контролни прибори за отчитане алкохол у водачите;</p> <p>касов апарат;</p> <p>формуляри, книжни образци, фактури, бланки и др.;</p> <p>нормативни документи;</p> <p>статистически, финансови, планови, отчетни и счетоводни документи;</p>	<p>техничко-икономически показатели за работа на автомобилите;</p> <p>организация на превозния процес в транспортното предприятие;</p> <p>законови изисквания, инструкции, правила и споразумения при извършване на превозна дейност;</p> <p>транспортно-манипулационни системи и технически средства за транспортно-манипулационните процеси;</p> <p>изисквания за съхранение, превозване и манипулиране на товарите.</p>	<p>планиране и организиране на графици по техническото обслужване и ремонтите на автомобилите;</p> <p>планиране и организиране на дейностите по поддържане на техническа готовност на гаражното оборудване, спомагателната техника, инструментите и приспособленията;</p> <p>разработване на организационно-технически мероприятия за намаляване на престоите по време на ремонт и обслужване на автомобилите;</p> <p>използване на информационни</p>	<p>самоконтрол и упражняване на контрол върху дейността на други хора;</p> <p>инициативност;</p> <p>способност за вземане на самостоятелни решения;</p> <p>съобразителност.</p>

	кодекси, устави, споразумения, договори; маркировка и опаковка на товарите; документи, съпътстващи товарите, превозните средства и водачите.		материали на български и на чужд език; планиране на превозите по количествени и качествени показатели; координиране работата на товаро-разтоварните пунктове, депа и терминали; изработване на разписания и графици за работа на автомобилите в товарните и пътническите превози.	
4. Да организира дейности по използване на материални и финансови ресурси.	компютър и софтуерни продукти; офис техника; материали, средства и специализирана литература на чужд език; касов апарат; формуляри, образци, фактури, бланки и др.; нормативни документи;	основни икономически проблеми; организация на производствената дейност в предприятието; използване на дълготрайни и краткотрайни активи на предприятието; данъчно законодателство; парично-кредитна политика; тенденции в развитието на	организиране на ефективно използване на материални и финансови ресурси; планиране на разходите на материали, суровини, енергия; работа с номенклатурата на използваните материали; работа с националните счетоводни стандарти, националния сметкоплан и	комуникативност и умения за работа в екип; лоялност; етичност и коректност; планиране и организиране на дейността; умения за пренагласа.

	<p>статистически, финансови, планови, отчетни и счетоводни материали и документи.</p>	<p>международната търговия и икономическата интеграция; лизингово финансиране. показатели за отчитане на стопанската дейност; събиране и систематизиране на икономическа информация;</p>	<p>сметкоплана на предприятието; планиране и организация на</p>	
		<p>маркетингови дейности на автотранспортното предприятие; проучване на пазара, проучване на конкуренцията, организация на пласмента, организация на рекламната дейност, управление на продажбите, комуникации с фирми, институции и клиенти.</p>	<p>дейностите по снабдяване със суровини и материали в предприятието; планиране на превозите по количествени и качествени показатели в пътническия и товарния превоз; работа с отчетни счетоводни, статистически, банкови и финансови документи, регистриране и систематизиране на информацията за извършените операции; отчитане на приходите посредством съответните документи; отчитане на производствените разходи и предлагане на решения за</p>	

			оптимизирането им.	
5. Организира транспортно-спедиторското обслужване на товарите.	Търговски закон; договори; кореспонденции; транспортни тарифи; документи, необходими за осъществяване на товари: пътен лист, товарителница в общностното и международното съобщение, застрахователни полици, разрешителни за превоз и сертификати.	законодателство в сферата на транспортиране на товари в общностното и международното съобщение; транспортни и спедиторски документи; организиране и извършване на товаро-разтоварни дейности; организация и устройство на логистични пунктове, складови стопанства и терминали; мултимодални транспортни технологии за извършване на комбинирани превози; лицензиране на превозваческата дейност.	прилагане на правилата и изискванията за приемане, стифиране, съхраняване и опазване на товарите; работа със складови документи; извършване подбор на подемно-транспортни машини за товаро-разтоварни дейности; работа с нормативни транспортни документи и типови технологични карти на български и на чужд език; координиране на дейности по автотранспортно спедиторско обслужване на товарите; организиране получаването на разрешителни; подготвяне на необходимите документи за участие в конкурси за възлагане на обслужването на автолинии; изработване на договори за превоз на товари и пътници.	дисциплинираност; отговорност; умения за справяне в критични ситуации; самоконтрол; комуникативност.
6. Да	компютър и софтуерни	организация и заплащане на труда	спазване на изискванията по	комуникативност;

<p>осъществява оперативна дейност по организиране на човешките ресурси в предприятието.</p>	<p>продукти; офис техника; материали, средства и специализирана литература на чужд език; касов апарат; формуляри, книжни образци, фактури, бланки и др. нормативни документи; статистически, финансови, планови, отчетни и счетоводни материали и документи; договори; Кодекс на труда</p>	<p>в предприятието; структура и съдържание на длъжностните характеристики за различните длъжности; организиране на работното място; набиране, подбор, приемане на работа и адаптиране на работниците към изискванията на работното място, стимули за повишаване на трудовата активност; делегиране на права и отговорности; стимули за повишаване на квалификацията на работниците и служителите; форми и системи за заплащане на труда в автомобилния транспорт; контрол и отчитане изпълнението на трудовите дейности.</p>	<p>организация на труда и работната заплата и развитие на човешките ресурси; организиране на работните места, създаване на условия за работа в екип, стимулиране на трудовата и личностната реализация; работа по набирането, подбора и адаптирането на работниците към изискванията на конкретните работни места; отчитане на извършената работа и на съответстващото възнаграждение за вложения труд; извършване на текущ контрол по изпълнение на дейностите.</p>	<p>умения за работа в екип; лоялност; етичност и коректност; планиране и организиране на дейността; умения за пренагласа.</p>
---	--	--	--	---

2.2. Възможности за професионална реализация

Съгласно Националната класификация на професиите и длъжностите (НКПД) в Република България, утвърдена със Заповед № 742 от 27.XII.2005 г., Заповед № 884 от 7.XI.2006 г., Заповед № 969 от 28.XII.2007 г. и Заповед № РД-01-1114 от 30.XII.2008 г. на министъра на труда и социалната политика, лицата, придобили трета степен на професионална квалификация по професията "Организатор по експлоатация на автомобилния транспорт", могат да заемат длъжностите управител транспорт 1316-3004, управител на складово стопанство 1316-3002, инспектор, безопасността на автомобилния транспорт 3159-3002, консултант пътнически транспорт 3414-3001, организатор пътнически транспорт 3414-3002, диспечер, транспортни средства 4133-2001, инспектор, транспортна служба 4133-3005, контролор, автомобилен транспорт 4133-3006, както и други длъжности, включени при актуализиране на НКПД.

2.3. Възможност за повишаване на професионалната квалификация

Обучаваният по професията "Организатор по експлоатация на автомобилния транспорт" - трета степен на професионална квалификация, може да се яви на изпити за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория "В" при спазване на изискванията на Наредба № 37 от 2002 г. на Министерството на транспорта и съобщенията за условията и реда за обучение на кандидатите за придобиване на правоспособност за управление на моторно превозно средство и условията и реда за издаване на разрешение за тяхното обучение (ДВ, бр. 82 от 2002 г.).

Лицата, придобили трета степен на професионална квалификация по професията "Организатор по експлоатация на автомобилния транспорт", могат да се обучават по друга професия от професионалното направление "Транспортни услуги" или "Моторни превозни средства, кораби и въздухоплавателни апарати", като обучението по общата задължителна професионална подготовка - единна за всички професионални направления, и от отрасловата задължителна професионална подготовка - единна за всички професии от професионалното направление, се зачита в съответствие с ДООИ за придобиване на квалификация при отчитане на спецификата на всяка професия. Тя включва теоретично обучение и практическо обучение.

3. Цели на обучението

Основната цел на обучението по професията "Организатор по експлоатация на автомобилния транспорт" е придобиване на професионални компетенции за организиране на дейността на малки и средни транспортни, складови и търговски предприятия в сферата на автотранспортните услуги, планиране и координиране на дейностите на предприятието, осъществяване на преговори с доставчици и клиенти и с други организации, планиране и организиране на използването на ресурсите и наемане на работници, организиране на ежедневните дейности и организиране предоставянето на автотранспортни услуги за туристически и бизнес пътувания.

3.1. Цели за формиране на ключови компетенции при обучението по общата задължителна професионална подготовка, единна за всички професионални направления

След завършване на обучението по професията "Организатор по експлоатация на автомобилния транспорт" - трета степен на професионална квалификация, обучаваният трябва да:

- спазва основните правила за безопасна работа в автотранспорта и не допуска в процеса на работа замърсяване на околната среда;
- познава и разбира съществуващите пазарни отношения, процеси и явления;
- познава управленската структура на предприятието, участва при разпределянето на задачите между членовете на екипа (отдел, звено), умее да осъществява комуникация с колеги и клиенти;

- разбира своята роля в дейността на предприятието, отнася се с чувство за отговорност при изпълнение на трудовите си задачи, познава правата и спазва задълженията си като участник в трудовия процес съгласно Кодекса на труда и в изпълнение на сключения трудов договор;

- организира собствен бизнес в автомобилния транспорт, проявява инициатива при използване на производствените ресурси, умее да оценява рисковете;

- предлага варианти за инвестиране и иновации в предприятието;

- намира и съхранява информация в компютъра, създава документи, графики и таблици, намира информация в интернет, ползва електронна поща и др.

3.2. Цели за формиране на базисни компетенции за изпълнение на дейностите от "Профила на професията" при обучението по отрасловата задължителна професионална подготовка, единна за всички професии от професионално направление "Транспортни услуги"

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да умее да:

- осъществява комуникация на чужд език с контрагентите и клиентите на предприятието;

- попълва документи за превоз на товари и пътници;

- разчита и използва техническа документация (технологични схеми и карти, чертежи, каталози, инструкции, фирмени ръководства за ремонт и експлоатация, технически паспорти, стандарти и др.), както и справочна литература;

- изготвя справки и отчети, попълва бланки, съставя протоколи, договори, молби, заявления и др.;

- познава, подбира и използва ефективно конструкционно-ремонтни и експлоатационни материали и резервни части по вид и количество.

3.3. Цели за формиране на специфични компетенции за изпълнение на дейностите от "Профила на професията" при обучението по специфичната за професията "Организатор по експлоатация на автомобилния транспорт" задължителна професионална подготовка

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- познава и описва предназначението, устройството и действието на основните конструкции в автотранспортна техника, гаражни и товаро-разтоварни съоръжения;

- организира диагностиката и техническото обслужване на автотранспортна техника (АТТ);

- организира демонтаж, ремонт и монтаж на агрегати и възли на автотранспортна техника;

- разработва и прилага технологията на превозите в автотранспортната дейност;

- познава и описва транспортната система, организацията и контрола на автотранспортните средства;

- организира ежедневната дейност, разрешава възникнали проблеми в процеса на трудовата дейност;

- контролира качеството на извършената работа, анализира и оценява постигнатите резултати;

- познава съвременните тенденции в развитието на автотранспортния пазар в Европейския съюз и ги прилага в превозите на товари и пътници.

4. Съдържание на обучението

Обучението по задължителна професионална подготовка, включващо теория и практика, се регламентира с учебен план и учебни програми, които се разработват на базата на ДООИ за придобиване на квалификация по професията "Организатор по експлоатация на автомобилния транспорт".

Съдържанието на обучението по професията "Организатор по експлоатация на

автомобилния транспорт" - трета степен на професионална квалификация, е представено в табл. 2.

Таблица 2

Съдържание на обучението	
Професионални компетенции	Тематични области
1	2
Обща задължителна професионална подготовка - единна за всички професионални направления	
1. Да познава и използва личните предпазни средства, да знае и прилага основните правила за безопасна работа при експлоатацията, техническото обслужване и ремонта на автотранспортна техника и на работното място, да не замърсява околната среда.	здравословни и безопасни условия на труд; колективни и лични предпазни средства; пожарна безопасност и защита на населението; долекарска помощ; опазване на околната среда; безопасност на движението по пътищата
2. Да познава пазарните отношения, мястото и ролята на фирмата, институциите и държавата.	основни икономически проблеми; пазар и пазарни механизми; измерители в икономиката; държавата и публичните блага; международна търговия и интеграционни общности
3. Да познава статута на предприятието, формите на организация на бизнеса и видовете управленски структури, да умее да формулира проблеми, да възлага задачи, да прави отчет за извършената работа.	икономически субекти в бизнеса; управленска структура; принципи на деловото обслужване; видове общуване
4. Да познава правата и задълженията си като участник в трудовия процес съгласно Кодекса на труда, да разбира договорните отношения между работник и работодател, да съблюдава за тяхното изпълнение.	трудова правно законодателство; трудова правни отношения; нормиране на труда; заплащане на труда
5. Да познава ролята и функциите на предприемача.	предприемачество; роля на предприемача за развитие на икономиката и личните качества на предприемача; оценка на риска
6. Да знае общите правила за работа с компютър и да умее да ползва програмни продукти.	конфигурация на компютъра; съхраняване и намиране на информация; работа с програмни продукти за създаване на документи; работа със специфични програмни продукти

7. Да умее да разпределя задачите между членовете на екипа и групата, да им съдейства и да търси помощ от тях.	организация на трудовия процес; принципи, методи и функции на управление
8. Да осъществява комуникация с колеги и клиенти.	бизнес комуникации и обслужване; писмени комуникации; правила за водене на делова кореспонденция: молба, CV, писма, отчети, заявки, описи, работна документация; осъществяване на писмени комуникации чрез технически средства: телекс, факс, компютър
Отраслова задължителна професионална подготовка - единна за всички професии от професионалното направление "Транспортни услуги"	
9. Да умее да осъществява комуникация на чужд език в рамките на професионалните задължения.	видове товари и организация на превоза; съоръжения и средства за манипулиране на товарите; документи, използвани в автотранспортната дейност; кандидатстване за работа, участие в интервю
10. Да разчита и използва техническа документация.	конструктивна и технологична документация - схеми, чертежи, основни принципи за съставянето им, означения и разчитане на готови схеми и чертежи; нормативни документи - български и на Европейския съюз, регламентиращи дейностите при упражняване на професията
11. Да познава и да умее да подбира материалните ресурси и ефективно да използва необходимите конструкционно-ремонтни и експлоатационни материали и/или резерви части по вид и количество.	материални ресурси - видове, качества, приложение; конструктивни материали - видове, качества, технологични процеси и приложение; експлоатационни материали - видове, качества, приложение, правила за транспорт и съхранение на горива, смазочни материали и работни флуиди; основни закономерности, понятия, мерни единици (дължина, площ, обем, маса, налягане, вискозитет, скорост, мощност, температура и др.) и средства за измерването им в техническата механика, електротехниката и електрониката, автоматизацията, хидравликата и пневматиката; основи на металообработването - техника и технология
Специфична за професията 840070 "Организатор по експлоатация на автомобилния транспорт" задължителна професионална подготовка	
Специалност: 8400701 "Експлоатация на автомобилния транспорт"	
12. Да организира експлоатацията, техническото обслужване и ремонта на автотранспортна техника.	предназначение и устройство на основните видове автотранспортна техника; материали и основни технологични операции за изработване на детайли в автотранспортната техника; технологична последователност на основните

диагностични операции и причини за повреди;
монтажно-демонтажни операции при техническо обслужване и ремонт;
предназначение, функции и начини за безопасна работа с експлоатационни материали, инструменти, измервателни уреди, помощен инвентар и машини;
правилно и безопасно управление на моторни превозни средства;
технологични схеми и карти, технически чертежи, каталози, справочници и друга специфична техническа и икономическа документация;
експлоатация на автотранспортна техника;
организация на превозите и диспечерския контрол;
обща теория на пазарното стопанство, място на автотранспортното предприятие на пазара на транспортната дейност;
изисквания на Европейския съюз;
обща теория на счетоводната отчетност и счетоводството на предприятието;
икономика на автотранспортното предприятие, експлоатационни разходи, организация и заплащане на труда, контрол на качеството на извършената работа;
управление на автотранспортното предприятие: цели, принципи, функции и структура на управление;
спедиционна дейност, организация на логистичните пунктове и терминали, транспортни и складови дейности, машини (товаро-разтоварни), съоръжения, гаражно и складово оборудване;
търговско и транспортно право, прилагане на договора като регулатор на стопанските и трудовоправните отношения;
транспортна статистика, обработка и прилагане на статистически данни за предприятието;
организация на работното място;
структура и правомощия на длъжностните лица в предприятието и взаимоотношения с други фирми и институции

5. Система за оценяване и удостоверяване

Оценяването на знанията, уменията и професионално-личностните качества на обучаваните в институциите на системата за професионално образование и обучение е в съответствие с изискванията на Наредба № 3 от 2003 г. за системата за оценяване, издадена от министъра на образованието и науката (обн., ДВ, бр. 37 от 2003 г.; попр., бр. 48 от 2003 г.; изм., бр. 46 от 2004 г., бр. 65 от 2005 г., бр. 70 от 2008 г., бр. 11 и 73 от 2009 г.). При оценяването се определя степента на постигане на поставените цели на обучението.

Оценките от проверките се изчисляват по шестобалната система.

5.1. Оценяване на междинно ниво

5.1.1. По теория:

Слаб 2 - Обучаваният не е осмислил основни понятия, не умее да дефинира и не познава основни факти, процеси, закони и зависимости.

Среден 3 - Обучаваният познава основната терминология, свързана с експлоатацията на автомобилния транспорт, умее да възпроизвежда усвоените знания.

Добър 4 - Обучаваният разбира и обяснява зависимости, закономерности и принципи в изучаваните процеси, методи и обекти; умее да прилага усвоените знания в познати ситуации.

Много добър 5 - Обучаваният прилага усвоените знания в изменена ситуация; умее да планира изпълнението на поставените задачи; подбира методи за анализ в зависимост от изследвания обект и условията за провеждане.

Отличен 6 - Обучаваният прилага усвоените знания в нова ситуация, умее да планира и аргументира изпълнението на поставените задачи; подбира и обосновава методите за анализ и контрол в зависимост от изследвания обект и условията за провеждане; оценява и интерпретира резултатите съобразно предварително зададени критерии.

5.1.2. За оценяване по практика:

Слаб 2 - Обучаваният не умее да изпълнява безопасно отделни операции.

Среден 3 - Обучаваният изпълнява поставена практическа задача по предварително дадени указания, спазвайки правилата за безопасен труд; прави грешки в работата си.

Добър 4 - Обучаваният изпълнява самостоятелно поставена практическа задача по предварително дадени указания, спазвайки правилата за безопасен труд; допуска малки грешки в работата си.

Много добър 5 - Обучаваният изпълнява напълно самостоятелно поставена практическа задача, спазвайки правилата за безопасен труд; обосновава начина и последователността на анализа; открива и анализира незначителни грешки в своята работа.

Отличен 6 - Обучаваният изпълнява напълно самостоятелно поставена практическа задача в непозната ситуация, спазвайки правилата за безопасен труд; съставя план за работа, обосновава начина и последователността на анализа; оценява резултатите и качеството на работата - своята и на всеки член от екипа.

Оценяването се извършва и чрез изпълнение на практически задания с разработени критерии за оценяване.

5.1.3. При оценяване на обучение, организирано на модулен принцип, се разработва система за оценяване, която включва:

- описание на професионалните компетенции, които ще бъдат проверявани при всяко изпитване;

- определяне на минималния брой точки, при които обучаваният се счита за издържал (обучаваният е овладял минималните знания и умения, необходими да продължи обучението му);

- определяне на критерии за оценяване на всяка задача от изпитването;

- въвеждане на коефициент за тежест за всяка изпитна процедура при оформяне на окончателната оценка;

- задаване на формула (скала) за изчисляване на оценката по шестобалната система.

5.1.4. Инструменти за оценяване - устно изпитване, писмено изпитване, тестове (специализирани по предмети и модули), изпитни практически задания и др. се разработват в съответствие с научните изисквания за всеки от тях. Степента на

трудност на конкретните въпроси, задачи, задания и др. се съобразява с равнището на професионални компетенции, зададено в т. 3. Цели на обучението.

5.2. Оценяване на изхода

Държавните изпитите за придобиване на трета степен на професионална квалификация по професията "Организатор по експлоатация на автомобилния транспорт" са два - по теория на професията и по практика на професията, и се провеждат по национална изпитна програма, утвърдена от министъра на образованието, младежта и науката в съответствие с ДОИ за придобиване на квалификация по професията "Организатор по експлоатация на автомобилния транспорт".

5.2.1. Изпит по теория

Критериите за оценяване са формулирани като обобщение на целите от т. 3. Цели на обучението. Показателите за оценяване отразяват степента на постигане на целите.

Критериите и показателите за оценяване, както и тежестта им в общата оценка са представени в табл. 3.

Таблица 3

Критерии	Показатели	Тежест, %
1	2	3
1. Автотранспортна техника - предназначение, устройство и действие, диагностика и техническо обслужване.	Разпознава и разчита техническа документация (технологични схеми, карти, чертежи, каталози, инструкции, фирмени ръководства за ремонт и експлоатация, паспорти, стандарти и др.) и справочна литература. Познава, подбира и използва ефективно енергийните ресурси и необходимите конструкционно-ремонтни и експлоатационни материали и резервни части по вид и количество. Познава и описва предназначението, устройството и действието на основните конструкции автотранспортна техника. Познава и описва технологичната последователност при извършване на диагностични операции и техническо обслужване на автотранспортна техника. Познава и описва начини за извършване на демонтаж и монтаж на агрегати и възли на автотранспортна техника.	30
2. Икономически и трудовоправни знания и умения.	Познава основните икономически закони, особености на пазара и факторите, влияещи върху елементите му. Познава основите на трудовото, транспортното и търговското право и подпомага управлението на автотранспортно предприятие. Познава основите на счетоводството и транспортната статистика и работи с	30

	икономическа документация. Описва, разпознава и сравнява икономически процеси и управленски структури по съществени белези. Анализира таблици, графики и текстове, внася корекции, формулира изводи, моделира процеси и явления, предлага решения на задачи и казуси.	
3. Знания и умения по организация и използване на автотранспортна техника, товаро-разтоварни машини и съоръжения.	Описва и обяснява същността на спедиторската дейност, видовете операции, форми и транспортни системи. Описва съдържанието и обяснява спецификата на спедиторския договор. Описва видовете тарифи, обяснява същността им по елементи и основанието за формиране на превозни цени.	30
4. Знания за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.	Описва личните предпазни средства и тяхното приложение. Познава основните правила за безопасна работа при експлоатация, техническо обслужване и ремонт на автотранспортна техника. Описва изискванията за опазване на околната среда при изпълнение на конкретни дейности. Разпознава и описва опасни ситуации, които могат да възникнат в процеса на работа. Описва начините за оказване на долекарска помощ на пострадал при авария и пътно-транспортно произшествие.	5
5. Знания и умения за информационна техника и технологии.	Използва програмни продукти за създаване, съхранение и редактиране на документ, съдържащ текст и таблица.	5
	Общо	100

5.2.2. Изпит по практика на професията

Критериите за оценяване са формулирани като обобщение на целите от т. 3. Цели на обучението. Показателите за оценяване отразяват степента на постигане на целите. По време на изпита обучаваните се поставят при еднакви, предварително известни условия и им се дават указания за работа.

Критериите и показателите за оценяване и тежестта им в общата оценка са представени в табл. 4.

Таблица 4

Критерии	Показатели	Тежест, %
1	2	3
1. Спазване на правилата за	Избира и използва правилно лични предпазни средства.	10

<p>здравословни и безопасни условия на труд.</p>	<p>Употребява правилно предметите и средствата на труда, като прилага изискванията за безопасност. Разпознава опасни ситуации, които биха могли да възникнат в процеса на работа Дефинира и спазва предписания за своевременна реакция при възникване на опасна ситуация. Описва дейностите за опазване на околната среда, свързани с изпитната му работа.</p>	
<p>2. Ефективна организация на работното място и правилен подбор на техническа и икономическа документация, материали, инструменти, изделия и машини съобразно конкретното задание.</p>	<p>Избира необходимата техническа и икономическа документация, инструкции, правилници, национални стандарти, конвенции и съглашения, закони и подзаконови актове. Избира и подрежда формуляри, таблици, инструменти, уреди, агрегати, машини, съоръжения, апаратура и др., осигурява удобство за работа и спазване технологията на работа. Преценява типа и вида на необходимите конструктивни и експлоатационни материали и/или резерви части по вид и количество. Целесъобразно употребява материалите и опазва използваните предмети и средства на труда. Поддържа хигиена на работното място.</p>	<p>10</p>
<p>3. Качество на изпълнение на изпитното задание (крайното изделие, извършената работа, последователността на дейностите и операциите).</p>	<p>Правилно разчита и използва техническа и икономическа документация. Правилно извършва операции по диагностика, оценка на техническото и икономическото състояние на обекта на заданието. Взема правилно решение за техническото обслужване и/или ремонт. Самостоятелно определя и спазва технологичната последователност на операциите Правилно извършва контрол на техническите и икономическите показатели Оценява съответствието на крайното изпълнение на заданието с входните параметри. Контролира спазването на технологичната последователност на операциите и процесите и организира изпълнението им.</p>	<p>80</p>
	<p>Общо</p>	<p>100</p>

5.3. Удостоверяване на професионалното образование и обучение

Завършеното професионално образование с придобиване на трета степен на професионална квалификация по професията "Организатор по експлоатация на автомобилния транспорт" се удостоверява с диплома за завършено средно образование и свидетелство за професионална квалификация.

Завършеното професионално обучение с придобиване на трета степен на професионална квалификация по професията "Организатор по експлоатация на автомобилния транспорт" се удостоверява със свидетелство за професионална квалификация.

6. Изисквания към материалната база

6.1. Учебни кабинети

В учебен кабинет се провежда обучението по теория на професията. Учебно-материалната база трябва да обхваща методически, дидактически, технически и материални средства, необходими за качествено и пълноценно провеждане на основните дейности и процеси, свързани с преподавателската и учебната дейност. Учебните кабинети трябва да отговарят на санитарно-хигиенни норми.

6.1.1. Основно оборудване и обзавеждане - работно място за всеки обучаван (учебна маса, стол, компютърна техника), работно място на обучаващия (учебна маса, стол, компютърна техника), учебна дъска, шкафове, гладка свободна стена за окачване на табла, платно за прожектиране, аудиовизуална техника (диапроектор, шрайбпроектор, мултимедиен проектор, компютър и др.), други средства за обучение и дидактическа техника.

6.1.2. Учебни помагала - демонстрационни табла, схеми, диапозитиви, слайдове, макети и модели, реални образци, онагледяващи табла, учебни видеофилми, програмни продукти, каталози, справочници, инструкции, наредби, правилници, технически паспорти и др., съобразени с преподаваното учебно съдържание, фирмени материали за автотранспортна техника.

6.2. Учебни работилници.

6.2.1. За правилно и безопасно протичане на учебния процес по учебна практика по управление на МПС е необходимо да се осигурят лицензирани МПС и учебна площадка (учебен полигон) от съответната категория.

6.2.2. Инструменти, съоръжения, стендове, включени в т. 2. Профил на професията, графа "Предмети и средства на труда", които не могат да бъдат инсталирани в учебните работилници, трябва да се изучават в производствени условия (индустриални предприятия, сервизи, малки фирми и др.).

6.3. Компютърен кабинет - оборудван с работни места с компютърна техника със софтуер за създаване на текст и таблица за всеки обучаван и за обучаващия.

7. Изисквания към обучаващите

Професионалната подготовка по професията "Организатор по експлоатация на автомобилния транспорт" се извършва от лица с образователно-квалификационна степен "магистър", "бакалавър" по специалности от професионално направление "Транспорт, корабоплаване и авиация" от област на висше образование "Технически науки" и от професионално направление "Икономика" от област на висше образование "Социални, стопански и правни науки" от Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления (ДВ, бр. 64 от 2002 г.).

8. Процедури за преглед и актуализиране на ДОИ

Апробиране на ДОИ в обучаващите институции по професията.

Текущ мониторинг на дейностите, свързани с внедряване на ДОИ.

Ежегоден анализ на резултатите и промени при доказана необходимост и промяна на нормативната база.